

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»

ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Кафедра права, філософії та політології

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

ПОГОДЖЕНО

Протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА»

Галузь знань – 05 - Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 – Політологія

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна/заочна

Форма підсумкового контролю - залік

Чернігів

2023-2024 н.р.

Робоча програма дисципліни «Політична культура» для студентів за напрямом підготовки: 05 Соціальні та поведінкові науки. Спеціальність політологія.

Розробник програми: кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри Голець В.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол №1 від 25 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Олександр ЧОРНИЙ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 120	Загальна кількість годин: 120
	Шифр та назва спеціальності: 052 «Політологія»	Шифр та назва спеціальності: 052 «Політологія»
	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Рік підготовки: III	Лекції	Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 20
Семестри: 5	<i>теоретична підготовка</i> : 20	<i>підготовка</i> : 10
	Практичні: 16	Практичні: 6
	Самостійна робота: 84	Самостійна робота: 104
Кількість кредитів ECTS: 4	Вид контролю: залік	Вид контролю: залік

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

З великим ступенем узагальнення можна вважати, що політика є концентрованим виразом економіки і культури, при цьому, якщо перше вирішальним чином детермінує сутність найважливіших проблем суспільства, то друге – і особливо політична культура – способи і методи їхнього вирішення. Тому осмислення політичної культури будь-якої країни світу принципово важливе для розуміння її політичного життя.

У площині українських реалій актуальність курсу пов'язана з визначальним впливом політичної культури на зміст і характер розвитку політичного процесу в Україні після здобуття незалежності, зростаючою зацікавленістю суспільствознавців, політиків, журналістів та широкої громадськості у адекватному баченні майбутнього країни, з намаганням знайти правильні підходи до розв'язання нагальних проблем. **Метою курсу** є оволодіння студентами знаннями щодо основних елементів політичної свідомості, політичної поведінки, політичного мистецтва, політичних інституцій і т. д., що входять як компоненти до політичної культури. Різного роду уявлення, погляди, стереотипи, які мають політичну спрямованість, як правило, виступають мотивами політичної поведінки, суттєво визначають загальний напрямок та складові розвитку того чи іншого процесу, базові принципи, на яких ґрунтується практична участь суб'єктів у соціально-політичних процесах, механізми регуляції та практичні політичні технології. Вивчення мотивацій та засад політичної поведінки – важлива частина політологічних досліджень. Крім того, знайомство із змістом курсу дозволяє ефективніше подолати розбіжності між теоретичними аспектами політичної науки та політичною практикою мас.

Отже, **завданнями** дисципліни «Політична культура» є:

- визначення базових аспектів впливу політичної культури на політичне

життя;

- розгляд парадигмальних підходів до визначення політичної культури;
- вивчення світоглядних засад формування політичної культури;
- визначення змісту основних компонентів політичної культури;
- виявлення зв'язку політичної культури та політичної поведінки;
- аналіз суб'єктних та інституційних детермінант поведінки у політичній

культури;

- вивчення ролі та змісту політичної символіки;
- аналіз типів політичної культури;
- розгляд практичних аспектів втілення та проявів політичної культури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні методологічні засади теорії політичної культури;
- суть, зміст, структуру політичної культури;
- форми втілення політичної культури в різних умовах суспільно-політичного розвитку;
- емоційно-мотиваційні основи політичної діяльності та поведінки суб'єктів політики;

- знаки, символіку та дискурс політичної культури;
- прояви політичної культури у мистецтві;
- особливості впливу політичної культури на політичні процеси в

Україні;

- основні шляхи удосконалення політичної культури українського суспільства.

вміти:

- проводити аналіз ситуацій і процесів у площині проявів та впливів політичної культури;
- виявляти тенденції еволюції політичної культури;
- проводити порівняльний аналіз проявів політичної культури;
- передбачати ймовірні наслідки застосування тієї чи іншої політичної технології в масштабах впливу на суспільні відносини, виходячи із урахування реалій політичної культури.

володіти:

- основними методами аналізу складових політичного процесу, навичками дослідницької діяльності й умінням самостійно виявляти вплив компонентів політичної культури;
- навичками впливу на складові політичної культури, пояснюючи адекватність заходів та умови їхнього впровадження;
- стратегічним мисленням та основами розробки стратегічного плану використання впливів на політичну культуру задля цілеспрямованого регулювання політичного процесу;
- навичками наукових досліджень компонентів політичної культури, методами аналізу та інтерпретації орієнтацій щодо політики, держави і влади.

Вивчення цієї дисципліни має також певний виховний аспект, сприяючи становленню і закріпленню у студентів елементів громадянської культури.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Теорії та методи сучасної політичної науки» сприятиме формуванню таких загальних та спеціальних компетентностей як:

Шифр згідно СВВ	Компетентності
	загальні
ЗК 01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 02	Здатність спілкуватися іноземною мовою
ЗК 03.	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 05.	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК 06	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.
ЗК 07	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства
	спеціальні
СК 01	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат політичної науки.
СК 02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування методологією, знання теорій та концепцій зарубіжної політичної думки.
СК 03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
СК 04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії та політичної методології у фаховій діяльності.
СК 05	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування, з використанням

	методів сучасної політології.
СК 06	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні на основі сучасних концепцій зарубіжної політології.
СК 09	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається здатністю студента охарактеризувати етапи розвитку зарубіжної політології, розкрити зміст основних політологічних теорій, проаналізувати основні концепції української політичної думки, описати базові методи політологічних досліджень, а також вмінням на основі узагальнення засвоєних теоретичних положень та методів представити власний аналіз суспільно-політичних проблем.

Засоби діагностики результатів навчання

У якості засобів оцінювання та методів демонстрування результатів навчання використовуються:

- залік;
- стандартизовані тести;
- усні відповіді, реферати;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсової роботи (проекту), практики
90 – 100	A	відмінно
83 – 89	B	добре
75 – 82	C	
68 – 74	D	задовільно
60 – 67	E	
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Програма навчальної дисципліни

I. Концепція, структура та світоглядні засади політичної культури.

Тема 1.1. Поняття політичної культури та її основні концепції

Поняття системи культури та її складові. Політична культура як підсистема культури суспільства. Функції, позитивний та негативний зміст політичної культури. Роль політичної культури у визначенні спрямованості та характеру політичного процесу.

Сучасні трактування політичної культури. Виникнення та генеза біхевіористської концепції політичної культури. Критика біхевіористської концепції політичної культури. Інтерпретаційний (символічний) підхід до політичної культури.

Політична культура та політична культурність.

Тема 1.2. Складові політичної культури

Залежність складу політичної культури від її рівня (суспільство, соціальна/етнічна група, індивід).

Елементи політичної свідомості, політичний досвід, мистецтво, образна та мовна символіка, поведінкові елементи, культура функціонування політичних інститутів, політична соціалізація – як прояви політичної культури.

Соціальні мережі як елемент політичної культури суспільства. Політична культура за носіями, релігійною спрямованістю та регіональною диференціацією.

Тема 1.3. Процес формування та успадкування політичної культури

Шляхи формування та детермінанти еволюції політичної культури. Процес успадкування «генетичної» основи політичної культури versus пристосування та діалектичний розвиток.

Політична соціалізація та її види. Політичне виховання. Політична пропаганда.

Поняття культурної експансії та її види. Експансія та «імплантація» західної політичної культури на пострадянському просторі. «Індегенізація» західної політичної культури у незахідних суспільствах та її чинники.

Тема 1.4. Політичні орієнтації та їхня структура

Поняття політичної орієнтації/атитюда, її роль у детермінації поведінки особи.

Структура політичних орієнтацій за Смітом. Структура політичних орієнтацій за Розенбаумом. Інші підходи до структуризації політичних орієнтацій.

Тема 1.5. Політичні знання. Основні політичні ідеології

Політичні знання, їх структура та роль у характеристиці політичної культури. Феномен «масової» науки або науки масового суспільства.

Поняття політичної ідеології та її сутнісні характеристики. Політичні ідеології радикального перетворення суспільства. Помірковані політичні ідеології реформістського гатунку. Консервативні політичні ідеології.

Частина 2. Суб'єктні та інституційні детермінанти поведінки у політичній культурі. Масполіткультура.

Тема 2.1. Політичні цінності та переконання

Поняття політичних цінностей та їхня роль у політичному житті. Інфляція та переоцінка політичних цінностей, їхні причини.

Основні політичні цінності різних політико-ідеологічних систем.

Тема 2.2. Політичні стереотипи, ілюзії та міфи

Політичні стереотипи та їхні характерні властивості. Стереотипи в науковій сфері.

Ілюзії в політичній культурі та їхня роль у політиці. Політичні міфи. Найпоширеніші політичні міфи сучасності.

Тема 2.3. Ментальність та тип мислення

Поняття менталітету. Структура політичного менталітету. Емотивні та мотиваційно-ціннісні складові менталітету. Віра, довіра та інші якісні характеристики менталітету.

Феномен маргінального менталітету. Типи мислення. Політичний досвід: набутий та успадкований.

Тема 2.4. Поведінка масових суб'єктів. Політична участь

Поведінка масових суб'єктів політики: парламентська, електоральна, еліти, «мовчазної більшості» тощо.

Політична поведінка натовпу.

Поведінка окремих осіб або спільнот: закрита, відкрита. Форми політичної активності та зміст поведінкових дій.

Політична участь.

Тема 2.5. Масова та елітарна політична культура

Феномен масової культури та поп-культури. Характерні ознаки масової політичної культури. Масова політична культура періоду «перебудови» СРСР та реставрації капіталізму в Україні.

Елітарна політична культура та масова політична культура еліти (маргіналізація «верхівки» та «мас»).

Тема 2.6. Політичні інститути та норми як складові політичної культури

Політичні інститути як прояв політичної культури та результат історичного розвитку суспільства.

Політичні норми як складові політичної культури.

Культура функціонування політичних інститутів та культура прийняття

рішень.

Частина 3. Політичне мистецтво, символіка та субкультури

Тема 3.1. Політичне мистецтво та література

Кіномистецтво та політика. Політичне кіномистецтво Радянського Союзу, Німеччини за часів Третього рейху, США. Характерні властивості сучасного кіно.

Література (у т. ч. «самвидав»), поезія, байки, анекдоти.

Музика (у т. ч. авторська пісня), частівки, політична поп-музика. Політичне у скульптурі та архітектурі.

Політичне у живописі (картини, плакати, шаржі, карикатури). Телемистецтво та політична культура.

Тема 3.2. Політична символіка та політична мова. Політичний ритуал

Сутність та функції політичної символіки. Історичні приклади політичної ролі релігійних та світських символів.

Типи політичних символів. Атрибути влади глав держав. Тварини як символи влади. «Тіло» як символ влади. Ім'я як символ влади. Атрибутика правителя (корона, скіпетр, держава, герб).

Символізм політичного ритуалу. Особливості та значення ритуалів у політиці: коронація, фієста, інавгурація, поховання. Структура ритуалу. Ритуал як регулятор суспільних відносин у конфуціанстві.

Політична мова: змістовна та вульгарна. Символіка слова.

Тема 3.3. Релігійний аспект політичної культури

Церква як суб'єкт політики. Релігія як регулятор владних відносин та політичної поведінки.

Місце релігійного чинника в політичній культурі суспільства. Взаємовідносини релігійних і світських цінностей у християнстві.

Іслам як визначальний чинник політичної культури країн мусульманського світу.

Тема 3.4. Політичні субкультури. Альтернативна політична культура

Політичні субкультури та їхні носії. Типи політичних субкультур. Домінуюча та «цільова» політичні культури.

Альтернативна політична культура.

Частина 4. Плюралізм типів політичної культури в теорії та його втіленнях

Тема 4.1. Типи політичної культури

Відмінності методологічних підходів до типологізації політичної культури.

Класична типологія політичних культур Алмонда і Верби: «чисті» та

«змішані» типи.

Формаційний підхід до визначення типів політичної культури. Визначення підтипів політичної культури суспільства в руслі класового підходу. Принципова відмінність політичної культури соціалістичного та буржуазного типу.

Ліберально-плюралістичний тип політичної культури. Тоталітарний тип політичної культури. Політична культура деспотії більшості.

Політична культура суспільства споживання та постмодерну. Інші сучасні типології політичної культури.

Тема 4.2. Політична культура суспільства у надзвичайний період

Політична культура суспільства під час війни, військового конфлікту або загостреного міждержавного військово-політичного протистояння.

Суспільно-політична свідомість в умовах громадянської війни. Політична культура в ситуації всеохоплюючої кризи суспільства.

Тема 4.3. Політична культура провідних регіонів та країн світу

Особливості політичної культури США та країн Європи. Вплив євроінтеграційних та міграційних процесів на політичну культуру країн Європи.

Характерні риси політичної культури країн Сходу.

Особливості політичної культури країн Латинської Америки та Африки.

Тема 4.4. Політична культура України

Політична культура України у минулому. Характеристика сучасної політичної культури України.

з/п	Назва теми	Кількість	
		денна форма	заочна форма
	<i>Тема 1.1.</i> Поняття політичної культури та її основні концепції.	4	
	<i>Тема 1.2.</i> Складові політичної культури.	2	
	<i>Тема 1.3.</i> Процес формування та успадкування політичної культури.	2	
	<i>Тема 1.4.</i> Політичні орієнтації.	2	
	<i>Тема 1.5.</i> Політичні знання. Основні політичні	4	
	<i>Тема 2.1.</i> Політичні цінності та переконання у політичній культурі.	2	
	<i>Тема 2.2.</i> Політичні стереотипи, ілюзії та міфи	2	
	<i>Тема 2.3.</i> Ментальність та тип мислення.	2	
	<i>Тема 2.4.</i> Політична поведінка та участь у політиці.	4	
	<i>Тема 2.5.</i> Масова та елітарна політична культура.	2	
	<i>Тема 2.6.</i> Політичні інститути та норми у політичній культурі суспільства.	2	
1	<i>Тема 3.1.</i> Політичне мистецтво та література.	6	3
	<i>Тема 3.2.</i> Політична символіка та політична мова.	3	2
3	Політичний ритуал.		
	<i>Тема 3.3.</i> Релігійний аспект політичної культури.	1	
	<i>Тема 3.4.</i> Політичні субкультури. Альтернативна політична культура.	1	2
5			
	<i>Тема 4.1.</i> Типи політичної культури.	4	2
	<i>Тема 4.2.</i> Політична культура суспільства у надзвичайний період.		1
7			

8	Тема 4.3. Політична культура провідних регіонів та країн світу.	6	2
	Тема 4.4. Політична культура України.	2	2
	Разом:	51	1

Рекомендована література

1. Адрианов М. С. Эмоциональная составляющая политической культуры (На примере анализа цветовосприятия школьниками образов политических деятелей) // Полис. – 1997. – № 2.
2. Акімов А. Історичні особливості формування політичної культури в Україні // Вісник книжкової палати. – 2000. – № 11.
3. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Полис. – 1992. – № 4.
4. Андерсон Б. Воображаемые сообщества. Размышляя об истоках и распространении национализма. – М., 2001.
5. Андреев С. С. Политическое сознание и политическое поведение // Социально-политический журнал. – 1992. – № 8.
6. Андреев С. С. Политическое доверие и политическая ответственность // Социально-политический журнал. – 1992. – № 10.
7. Арон Р. Опій інтелектуалів. – К., 2006.
8. Африка: особенности политической культуры. – М., 1999.
9. Баталов Э. Я. Политическая культура как социальный феномен // Вестник МГУ. Сер. 12. – М., 1995. – № 5.
10. Баталов Э. Я. Советская политическая культура (к исследованию распадающейся парадигмы) // Общественные науки и современность. – 1994. – № 6, 7.
11. Баталов Э. Л. Политическая культура современного американского общества. – М., 1990.
12. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді. – К., 1996.
13. Белецкий М. И., Толпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины // Полис. – 1998. – № 4.
14. Бенуа А. де. Против либерализма: к четвертой политической теории. – М., 2009.
15. Братищев И. и др. Теория и практика социализма и перспективы его в XXI веке. – М., 2009.
16. Готфрид П. Странная смерть марксизма. – М., 2009.
17. Бронніков В. Д., Рижанов К. М. Верховна Рада України як джерело маргінальності та нестабільності в українському суспільстві // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 122. Вип. 109. Політологія. – Миколаїв, 2010.
18. Бурлацкий Ф. М., Галкин А. А. Современный Левиафан. – М., 1985.
19. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів: моногр. – Чернівці, 2004.
20. Бусыгина И. Н. О состоянии немецкой нации. (Территориальный фактор в национальном самосознании немцев) // Полис. – 1999. – № 1.

21. Буцевицький В. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення // Нова політика. – 1999. – № 1.
22. Буяк Б. Політична культура молоді як фактор еволюції українського суспільства. // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – 2004. – № 4. – С. 137–147.
23. Быченко А. Граждане о власти и оппозиции (Исследования Центра Разумкова) // Зеркало недели. – 2005. – № 22.
24. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К, 1994.
25. Войцеховский А.А., Ткаченко Г.С. Украинский фашизм. – К., 2004.
26. Волокитина Т. В. Москва и Восточная Европа: Власть и церковь в период общественных трансформаций 40–50-х годов XX века. – М., 2008.
27. Воскресенский А. Д. Восток и политика : Политические системы, политические культуры, политические процессы. – М., 2011.
28. Гаджиев К. С. Политическая культура общества: концептуальный аспект // Полис. – 1991. – № 6.
29. Галкин А. А. Германский фашизм. – М., 1989.
30. Гелей С., Рутар С. Політологія. К., 1999.
31. Глебкин В. В. Ритуал в советской культуре. – М., 1998.
32. Говоруха С. Теоретико-методологічні засади вивчення феномену політичної культури: у пошуках холістичного підходу // Людина і політика. – 2003. – № 4.
33. Головаха Є., Пухляк В. Політична соціалізація в посткомуністичній Україні. // Політична думка. – 1994. – № 2.
34. Гордон Л. А. Общество «недовольных» (Особенности массового сознания в переходный период) // Полис. – 1998. – № 3.
35. Гринева С. В. Менталитет и ментальность современной России: Моногр. – Невинномысск, 2003.
36. Дем'яненко Б. Роль та місце кінематографу в цементуванні нацистського тоталітарного режиму // Нова політика. – 1998. – № 2.
37. Дмитренко М. Особливості сучасної української культури : проблеми визначення // Політичний менеджмент. – 2005. – № 5.
38. Дмитриев А. В. Социология политического юмора. – М., 1998.
39. Добіжа В. В. Політична культура владної еліти в умовах суспільно-історичної трансформації // Держава і право: юрид. і політ. Науки : зб. наук. пр. – 2007. – № 38.
40. Добіжа В. В. Культура політичної участі владної еліти у процесах інституціоналізації громадянського суспільства // Держава і право. Юрид. і політ. Науки : зб. наук. пр. – 2007. – № 37.
41. Дубровин В. Ю. Междисциплинарный дискурс о понятии «политический опыт» // Учен. зап. Казан. ун-та. Сер. Гуманит. науки. – 2009. – Т. 151, кн. 1.
42. Захаров А. В. Народные образы власти. // Полис. – 1998. – № 1.
43. Звіркowska В. Парламентська культура в Україні : чинники, рівень і тенденції розвитку // Людина і політика. – 2001. – № 4.
44. Зубко Т. Інтерпретаційний підхід в концепціях політичної культури // Політичний менеджмент. – 2007. – № 2.

45. Зуйковська А. Соціокультурні засади розвитку політичних культур // Політичний менеджмент. – 2010. – № 4.
46. Игнатенко А. Ислам и политика: сб. статей. – М., 2004.
47. Іванов М. Вдосконалення системи політичної освіти молоді України: проблеми та рішення // Наукові праці. Політичні науки. – Вип. 9. – 2002.
48. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ю. Ментальний вимір української цивілізації. – К., 2017.
49. Калхун К. Национализм. – М., 2006.
50. Каменская Г. В. Политическая культура США // МЭ и МО. – 1993. – № 4
51. Кара – Мурза С. Манипуляция сознанием. – М., 2003.
52. Кармазіна М. Політичні партії в Україні. 2014–2017 рр. – К., 2018.
53. Кашеваров А. Н. Государство и церковь. Из истории взаимоотношений Советской власти и Русской православной церкви, 1917 – 1945 гг. – СПб., 1995.
54. Кацуба М. Художнє кіно як засіб формування масової політичної свідомості // Політичний менеджмент. – 2013. – № 1–2.
55. Кейзеров Н. М. Политическая и правовая культура. Методологические проблемы. – М., 1983.
56. Козьма В. Політичні ціннісні орієнтації українського середнього класу // Політичний менеджмент. – 2008. – № 1.
57. Короткий Оксфордський політичний словник. – К., 2005.
58. Кравченко Ю.І. Політична культура та політична свідомість як детермінанти розвитку демократично-орієнтованої держави // Укр. політ. Нація: генеза, стан, перспективи: моногр. – К., 2004.
59. Кремень В. Становлення і розвиток політичної культури українського суспільства. // Вісник УАДУ. – 1998. – № 2.
60. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація // Людина і політика. – 2002. – № 1.
61. Кукаркин А. В. Буржуазная массовая культура. – М., 1985.
62. Курий С. Попса, эпизод 1: жанр или диагноз? // Самиздат. – 2007.
63. Курий С., Аксєненко С. Культ личности (заметки о массовой культуре) // Самиздат. – 2005.
64. Курілло В. Є., Фатянова І. В. Політична субкультура ГУЛАГу: осмислення історичного досвіду минулого // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 122. Вип. 109. Політологія. – Миколаїв, 2010.
65. Курілло В. Є. Масова політична культура України доби реставрації капіталізму // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Вип. 13. – К., Миколаїв. – 2008.
66. Лебединська І., Григор'єв В. Політична культура молоді на зламі світоглядної парадигми. // Нова політика. – 1998. – № 3.
67. Лісовий В. С. Поняття політичної культури. Політична культура українців. Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К., 1996.
68. Лясота Л. І. Теоретичні основи вивчення і соціальні механізми формування системи політичних цінностей // Правова держава. – 2001. – № 3.
69. Лясота Л. І. Роль політичних цінностей у забезпеченні стабільності політичної системи // Молодь України : Наукові записки молодих учених

Ужгородського держ. ун-ту. – Ужгород, 1995. – Т. 5–6.

70. Макаренко Е., Коваль О. Специфіка поняття «політична культура суспільства» // *Нова політика*. – 1998. – № 6.

71. Макеєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні // *Політична думка*. – 1997. – № 1.

72. Маркузе Г. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества. – М., 2002.

73. Матусевич В. Політична культура: Теоретико-методологічні проблеми дослідження // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 1998. – № 4–5.

74. Мельник В. А. Политические идеологии: уч. пособ. – Мн., 2009.

75. Милль. Дж. Ст. О свободе // *Наука и жизнь*. – 1993. – № 11.

76. Мисюров Д. А. Политическая символика: между идеологией и рекламой // *Полис*. – 1999. – № 1.

77. Мухарямова Л. М. Языковые отношения: политологический анализ. – Каз., 2003.

78. Наговицын А. Е. Древние цивилизации: общая теория мифа. – М., 2005.

79. Нагорна Л. П. Політична культура і культура політики // *Політичний менеджмент*. – 2009. – № 6.

80. Нагорна Л. П. Політична культура українського народу. Історична ретроспектива і сучасність. – К., 1998.

81. Ортега-и-Гассет. Восстание масс. – М., 2004.

82. Ортега-и-Гассет. Дегуманизация искусства. – М., 2004.

83. Основи політичної науки : курс лекцій за редакцією Б. Кухти. Ч. 3: Політична свідомість і культура. – Львів, 1998.

84. Остапенко М. А. Політична культура суспільства. – К., 2008.

85. Петро Н. О концепции политической культуры, или основная ошибка советологии // *Полис*. – 1998. – № 1.

86. Політична культура та політична соціалізація // *Політична думка*. – 1993. – № 1.

87. Політична культура: теорія, проблеми, перспективи. Зб. наук. статей. – К., 2004.

88. Політична культура українців // Лісовий В. Культура – ідеологія – політика. – К., 1997.

89. Політологія: упоряд. та ред. М. Сазонова. – Харків, 1998, Гл. XVIII.

90. Політологічний словник: навч. пос. / за ред. Головатого М. Ф., Антонюка О. В. – К., 2007.

91. Пробийголова Н. Політична освіта як складова політичної соціалізації молоді // *Політичний менеджмент*. – 2008. – № 1.

92. Рудакевич О. Засади типології національної політичної культури // *Політичний менеджмент*. – 2011. – № 6.

93. Сас П. М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI – перша половина XVII ст.): навчальний посібник. – К., 1998.

94. Сергійчук В. І. Національна символика України. – К. 1992.

95. Слюсаревский М. Політична участь як особливий «зріз» політичної поведінки // *Політичний менеджмент*. – 2009. – № 5.

96. Степнова І. Політичний символ як засіб політичного впливу // Нова політика. – 2005. – № 6.
97. Томенко Н. Итоги парламентских выборов в Украине (Политические ориентации и предпочтения населения) // Полис. – 1998. – № 3.
98. Тяжельникова В. С. Советская песня и формирование новой идентичности // Отечественная история. – 2002. – № 1.
99. Фарукшин М. Х. Политическая культура общества // Социально-политические науки. – 1991. – № 4.
100. Федоркин Н. С. Политическая культура современной России : состояние, проблемы, пути трансформации. – М., 2009.
101. Филиппова Т. Мифы «верхов», мифы «низов». Природа контакта // Мифы и мифология в современной России. – М., 2000.
102. Фюре Ф. Минуте однієї ілюзії. Нарис про комуністичну ідею у ХХ ст. – К., 2007.
103. Ханстантинов В. О. Антична та ранньохристиянська думка як витоки толерантності // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
104. Ханстантинов В. О. Розвиток ідей терпимості/толерантності в добу Середньовіччя // Політичний менеджмент. – 2010. – № 2. – С. 180–189.
105. Хёффе О. Справедливость : Философское введение. – М., 2007.
106. Хевеши М. А. Социально-политические стереотипы, иллюзии, мифы и их воздействие на политическое сознание // Философские науки. – 2001. – № 2.
107. Хмелько В. Партійно-політичні та соціально-економічні орієнтації населення України // Політична думка. – 1997. – № 3. – С. 15–30.
108. Чабанна М. Політична культура тоталітарного суспільства. URL : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV82_2008_polityk/07_chabanna_mv.PDF.
109. Чередниченко А. П. Політична культура // Політологічні читання. – 1992. – № 1.
110. Шайгородський Ю. Ж. Міфогенеза в системі політичної теорії // Політичний менеджмент. – 2009. – № 3.
111. Шайгородський Ю. Ж. Політика як міф і наукова діяльність // Політичний менеджмент. – 2008. – № 6.
112. Шайгородський Ю. Ж. Регулятивна функція міфа в політичному менеджменті // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
113. Шангина Л. О стране, государстве и гражданах в переходном возрасте // Зеркало недели. – 2006. – № 31.
114. Шапиро И. Моральные основания политики. – М., 2009.
115. Шарова А. М. Лінгвістичний вимір політичної інформації : становлення політичної лінгвістики // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
116. Яровий В. І. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 2007.
117. Ярош Б. О., Ярош О. Б. Загальна теорія політики. Тема 19 : навч. пос. – Луцьк, 2005.

118. Popular Protest and Political Culture in Modern China / Edited by Jeffrey N. Wasserstrom and Elizabeth J. Perry. URL : [http://www. tsquare.tv/links/Perry.html](http://www.tsquare.tv/links/Perry.html).